

การเห็นคุณค่าและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลต้นไม้มรดก
อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก*
APPRECIATION AND PUBLIC PARTICIPATION IN CARING FOR HERITAGE TREES
IN NAKHONTHAI DISTRICT, PHITSANULOK PROVINCE

เสาวลักษณ์ ลิมศิริวงศ์, นพรัตน์ รัตนประทุม, กวินธร เสถียร, ศุภสิทธิ์ ตีณา
Saowaluk Limsiriwong, Nopparat Rattanaprathum, Gwyntorn Satean, Supasit Tana

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

Corresponding Author E-mail: saowalukl@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชน 2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชน และ 3. ให้ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 310 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับ การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว การนำเสนอผลการศึกษานำเสนอผลการนำเสนอประกอบตารางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การเข้าร่วมงานบวชต้นไม้ หรือการปลูกต้นไม้ สำหรับการศึกษาระดับการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก พบว่า ในภาพรวมมีการเห็นคุณค่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ต้นไม้มรดกก่อให้เกิดการสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สำหรับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกมีความแตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน และการประกอบอาชีพ สำหรับตัวแปรการเห็นคุณค่า ต้นไม้มรดก พบว่า การเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกมีความแตกต่างกันตามภูมิฐานะ ผลการจัดลำดับข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลต้นไม้มรดก พบว่า จากทั้งหมด 11 ข้อ ข้อที่มีผลรวมร้อยละสูงสุดอันดับที่ 1 คือ ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนใน

ท้องถิ่น อันดับที่ 2 ได้แก่ จัดทำป้ายบอกตำแหน่งที่ตั้ง และอันดับที่ 3 ได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่

คำสำคัญ: ต้นไม้มรดก; ยางนา; จำปาขาว; การมีส่วนร่วม; การเห็นคุณค่า

Abstract

This research aims to: 1. study the level of public participation in caring for heritage trees and their appreciation of heritage trees, 2. compare public participation in caring for and valuing heritage trees, and 3. provide recommendations for the conservation of heritage trees in Nakhon Thai District, Phitsanulok Province. The study employs a quantitative research methodology, collecting data through questionnaires from a sample of 310 individuals. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, with hypothesis testing conducted using one-way ANOVA. The findings are presented through descriptive analysis supported by statistical tables.

The results of the study indicate that the overall level of public participation in caring for heritage trees was high. The highest mean score was observed in participation in tree ordination ceremonies or tree planting activities. Regarding the level of appreciation of heritage trees, the overall perception was rated at the highest level. The item with the highest mean score was the recognition of heritage trees as a medium for cultural identity preservation. The hypothesis testing results revealed that the mean scores for participation in caring for heritage trees differed significantly based on the duration of residence in the community and occupation. Regarding the appreciation of heritage trees, significant differences were found based on the respondents' place of origin. In terms of ranking recommendations for public participation in heritage tree conservation, the top three recommendations out of 11 were: 1. educating local children and youth, 2. creating signage to indicate the locations of heritage trees, and 3. promoting cultural tourism activities in the area.

Keywords: Heritage Tree; Yang Na; Champakao; Participation; Appreciation

บทนำ

ต้นไม้ใหญ่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีคุณค่าทั้งในเชิงนิเวศวิทยา สุนทรียศาสตร์ และประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะคุณค่าในระบบนิเวศ ช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในอากาศ

แล้วปล่อยก๊าซออกซิเจนให้สิ่งมีชีวิตอื่น โดยสามารถดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ได้มากถึง 30-60 กรัม ต่อตารางเมตรต่อวัน (บรรจง สมบูรณ์ชัย และคณะ, 2561) ต้นไม้ใหญ่ยังช่วยให้พื้นที่ร่มรื่น สวยงาม และในด้านประวัติศาสตร์ การศึกษาต้นไม้มีส่วนบอกเล่าหรือเป็นพื้นที่เรียนรู้ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของเมือง (ฐิติมา ญาณะวงษา และมานุนณย์ สุคติตา, 2560)

สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลต้นไม้ใหญ่และเริ่มเผยแพร่องค์ความรู้ ในการดูแลต้นไม้ใหญ่อย่างถูกวิธีในปี พ.ศ. 2557 (พัชรา คงสุผล, 2561) ประกอบกับรัฐบาลได้ กำหนดนโยบายให้ต้นไม้ใหญ่เป็นมรดกของชาติในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการ อนุรักษ์ต้นไม้ใหญ่ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรม โดยในจังหวัดพิษณุโลก ต้นยางนาและจำปา ขาว อำเภอนครไทย ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

ยางนา (*Dipterocarpus alatus* Roxb. Ex G.Don) อยู่ในวงศ์ Dipterocarpaceae เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ผลัดใบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกหนาเรียบ สีขาวหรือเทาปนตามแนวยาว หากอยู่ในป่าธรรมชาติอาจสูงได้มากกว่า 50 เมตร จึงถือเป็นพญาไม้แห่งเอเชียอาคเนย์ (บุญวงศ์ ไทยอุตสาห์ และคณะ, 2550) สำหรับต้นยางนา อยู่ในพื้นที่สาธารณะบ้านสวนยาง (หมู่ 3) ตำบลเนินเพิ่ม มีความโต 10.15 เมตร สูงมากกว่า 50 เมตร การตรวจหาอายุด้วยเทคนิครุกข กาลวิทยา (dendrochronology) ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า มีอายุประมาณ 432 ปี สถานภาพ ต้นไม้มีความสมบูรณ์ ไม่พบรอยทำลายจากแมลง ไม่พบโพรงไม้ ยกเว้นโพรงเดิมที่เกิดจากการ เจาะเอาน้ำมันยางในอดีต ไม่พบปัญหาโรคกลอย แต่มีไม้กาฝาก เช่น โพธิ์ ไทร และวัชพืชขึ้น โดยรอบ คุณค่าของไม้ยางนาสำหรับชุมชน ได้แก่ 1. การเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันมีที่มาจาก ความเชื่อมุขปาฐะ (Oral History) 2. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ด้วยสะท้อนวิถีชีวิตชุมชนจาก การใช้ประโยชน์น้ำมันยาง ชีได้ การเก็บหาน้ำผึ้ง 3. คุณค่าด้านระบบนิเวศท้องถิ่น โดยแสดงถึง สภาพป่าเบญจพรรณ และชื่อภูมินามบ้าน (บ้านสวนยาง) และภูมินามเมือง (เมืองบางยาง) 4. คุณค่าด้านทรัพยากร เนื่องจากเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ 5. คุณค่าด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะโดยรอบ และ 6. คุณค่าด้านความงาม ด้วย ลักษณะลำต้นสูงเปลา ไม่ใช้รูปทรงแบบตัววี (V-shaped) จึงมีความสมดุล เสริมภูมิทัศน์ชุมชน (กวิณธร เสถียร และคณะ, 2566)

จำปาขาว (*Magnolia Champaca* (L.) Baill. Ex Pierre Var. *Champaca*) วงศ์ Magnoliaceae เป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง-ใหญ่ ไม่ผลัดใบ อยู่ในวงศ์กลาง ตำบลนครไทย มีความ โต 4.75 เมตร ความสูง 12 เมตร ยังไม่มีการตรวจหาอายุ แต่ชุมชนท้องถิ่นเชื่อว่ามีอายุกว่า 700 ปี เนื่องจากเป็นไม้ที่พุ่มบางกลางท่าวปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์สุโขทัยทรงปลูก สภาพ ต้นไม้มีลำต้นเอนเอียง จึงต้องใช้ไม้ค้ำยัน แม้ต้นไม้มีโพรงขนาดใหญ่ แต่ก็ได้รับการคัดลอกกรรม ปิดโพรง และมีการทำรั้วล้อมรอบ เพื่อป้องกันผู้คนเข้าไปสัมผัสต้นไม้ สำหรับคุณค่าของต้น จำปาขาว ได้แก่ 1. การเป็นมรดกทางวัฒนธรรม อันมีที่มาจากความเชื่อมุขปาฐะต่อพุ่มบาง กลางท่าว จนแปลงมาเป็งานประเพณีปักธงชัย 2. คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีบันทึก

หลักฐานการมาเยือนของหม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล 3. คุณค่าด้านทรัพยากร ด้วยมีการใช้ประโยชน์จากดอกในการทำจำปาดองเป็นของหมอบุชาพระ 4. คุณค่าด้านลักษณะพฤกษศาสตร์ของพรรณไม้โดดเด่นหายาก เนื่องจากเกิดการผสมตามธรรมชาติระหว่างจำปาและจำปีป่า จึงให้ดอกสีขาว 5. คุณค่าด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้คนสามารถเที่ยวชมโบราณสถานภายในวัด และชื่นชมกับไม้ยืนต้นนาพรรณ 6. คุณค่าด้านความงาม การใช้ไม้ค้ำยันโดยรอบ ทำให้เกิดเอกลักษณ์ที่แปลกตา (กวินธร เสถียร และคณะ, 2566)

ภาพที่ 1 ต้นยางนา (ซ้าย) ต้นจำปาขาว (ขวา)

ทั้งนี้ ต้นไม้มรดกเป็นสิทธิของชุมชน ชุมชนเจ้าของต้นไม้มรดกควรมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา อีกทั้งต้นไม้มรดกยังเป็นวิถีชีวิตและความทรงจำของคนในชุมชนที่จะสามารถถ่ายทอดเรื่องราวให้กับคนในรุ่นปัจจุบันได้รับรู้และตระหนักในคุณค่า เกิดจิตสำนึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งและมีบทบาทสำคัญในการดูแลรักษา ประกอบกับองค์การยูเนสโก (2565) ก็ได้แสดงถึงประโยชน์ที่คาดการณ์ได้จากวิธีการจัดการมรดกอย่างยั่งยืนที่สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน อันจะส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่

จากการประกาศให้ต้นยางนาและจำปาขาวเป็นต้นไม้มรดกในพื้นที่นี้แล้ว คณะผู้วิจัยจึงอยากทราบว่า ประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมในการดูแลต้นไม้มรดกและเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกระดับใด อีกทั้ง การมีส่วนร่วมดูแลและการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชน มีความแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร และประชาชนในพื้นที่จะให้ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกอย่างไร ซึ่งผลการศึกษาอาจนำไปสู่การดูแลต้นไม้มรดกร่วมกันของชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ได้แก่ ผู้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 1,339 คน ประกอบด้วย ประชาชนบ้านสวนยาง ตำบลเนินเพิ่ม จำนวน 614 คน และประชาชนบ้านนครไทย ตำบลนครไทย จำนวน 725 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม, 2562; เทศบาลตำบลนครไทย, 2562)

2.2 โครงการวิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งได้มาจากบางส่วนของ ประชากร ขนาดตัวอย่าง ได้มาจากตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ 1. ข้อมูลส่วนบุคคล 2. การเห็นคุณค่า การมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก และข้อเสนอในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดก ข้อคำถามตอนแรกมี ลักษณะให้เลือกตอบ และเติมข้อความลงในช่องว่าง ส่วนตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบ ประเมินค่า ได้แก่ น้อยที่สุด 1 คะแนน น้อย 2 คะแนน ปานกลาง 3 คะแนน มาก 4 คะแนน และ มากที่สุด 5 คะแนน เครื่องมือวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้คำตัดสินความสอดคล้องตามจุดประสงค์รายข้อ ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ร่วมกับผู้ช่วยนักวิจัย ก่อนการลงพื้นที่ นักวิจัย ขออนุญาตผู้ใหญ่บ้านทั้ง 2 แห่ง เพื่อให้ทีมวิจัยลงพื้นที่ชุมชน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากบันทึกข้อมูลลงใน Google Form แล้วก็ได้ส่งไฟล์ออกให้เป็นไฟล์นามสกุล .xlsx หลังจากนั้นจึงได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการแปลความตามเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ สำหรับการทดสอบ สมมุติฐานการวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ด้วย สถิติ F-test และหากพบว่ามีนัยสำคัญ (Sig. < 0.05) ก็จะเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Multiple Comparisons) ด้วยสถิติ LSD ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี ภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด คิดเป็นร้อยละ 82.3 และ มีเพียงส่วนน้อยที่ย้ายมาจากพื้นที่อื่น โดยมีทั้งย้ายภายในจังหวัด และย้ายมาจากต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 8.7 และ 9.0 ตามลำดับ

โดยกลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร และมีประมาณ 1 ใน 3 ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ร้อยละ 18 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความถี่ และร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคล	ความถี่	ร้อยละ
ภูมิลำเนา		
- อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด	255	82.3
- ย้ายมาจากตำบลหรืออำเภอใน จ.พิษณุโลก	27	8.7
- ย้ายมาจากจังหวัดอื่น	28	9.0
รวม	310	100.0
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (ปี)		
- ไม่เกิน 29 ปี	54	17.4
- 30 – 59 ปี	171	55.2
- 60 ปีขึ้นไป	85	27.4
รวม	310	100.0
Mean= 46.92 S.D.= 18.26 Max.= 93 Min.= 2		
อาชีพ		
- ไม่ได้ประกอบอาชีพ	56	18.1
- อาชีพภาคการเกษตร	109	35.2
- อาชีพนอกภาคการเกษตร	145	46.8
รวม	310	100.0

2. ระดับการมีส่วนร่วม และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก

2.1 ระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.= 1.20) โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.44$, S.D.=1.10) คือ ข้อที่ 1 การเข้าร่วมงาน บวชต้นไม้ หรือการปลูกต้นไม้ ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่ที่ยึดมั่นกับคำสอนพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับความเมตตาต่อทุกสรรพสิ่ง และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนมาจากการมีส่วนร่วมในการบวชต้นไม้ รองลงมา ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.94) คือ ข้อที่ 5 การแนะนำคนรู้จักมาเที่ยวชมต้นไม้มรดก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

การมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก	ร้อยละระดับการมีส่วนร่วม (n=310)					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	น้อยมาก	น้อย	บางครั้ง	บ่อย	ทุกครั้ง			
1. การเข้าร่วมงานบวชต้นไม้ หรือการปลูกต้นไม้	4.2	3.9	11.6	4.2	76.1	4.44	1.10	มาก
2. การเป็นหูเป็นตา สอดส่องดูแลต้นไม้	17.1	7.7	18.7	24.5	31.9	3.46	1.44	ปานกลาง
3. การช่วยบำรุงรักษาพื้นที่บริเวณต้นไม้	11.0	4.2	18.4	21.9	44.5	3.85	1.33	มาก

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

การมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก	ร้อยละระดับการมีส่วนร่วม (n=310)					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	น้อยมาก	น้อย	ปานกลาง	บ่อย	ทุกครั้ง			
4. การช่วยบริจาคเงินเพื่อดูแลต้นไม้	6.1	1.9	19.7	6.8	65.5	4.24	1.20	มาก
5. การแนะนำคนรู้จักมาเที่ยวชมต้นไม้	3.5	2.3	6.5	39.0	48.7	4.27	0.94	มาก
รวมระดับการมีส่วนร่วม						4.05	1.20	มาก

2.2 ระดับการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก ผลการศึกษาระดับการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเห็นคุณค่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.65) โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=4.94$, S.D.=0.37) ได้แก่ ข้อที่ 4 ต้นไม้มรดกก่อให้เกิดการสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่า ต้นไม้มรดกไม่ได้เป็นเพียงพืชพรรณธรรมดา แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงคนในชุมชนเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

การเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก	ร้อยละระดับการเห็นคุณค่า (n=310)					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
1. ต้นไม้มรดกมีคุณค่า เพราะเป็นต้นไม้ที่มีอายุยืน	0.3	0.6	1.9	2.9	94.2	4.90	0.46	มากที่สุด
2. ต้นไม้มรดกเป็นไม้หายาก เพราะมีต้นเดียวในพื้นที่	11.9	35.2	5.2	1.0	46.8	3.35	1.61	ปานกลาง
3. ต้นไม้มรดกเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่าตำนานท้องถิ่น	0.6	1.0	1.3	3.2	93.9	4.89	0.51	มากที่สุด
4. ต้นไม้มรดกก่อให้เกิดการสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	0.0	0.6	1.9	0.6	96.8	4.94	0.37	มากที่สุด
5. ต้นไม้มรดก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือรุกขเทวดาประจำต้นไม้	0.3	2.3	1.6	2.3	93.5	4.86	0.57	มากที่สุด
6. ต้นไม้มรดกช่วยบันดาลโชคลาภ	2.6	1.6	3.5	2.0	72.3	4.58	0.85	มากที่สุด
7. ต้นไม้มรดกเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน	0.3	0.3	1.9	3.5	93.9	4.90	0.43	มากที่สุด
8. ต้นไม้มรดกให้ความสงบ ผ่อนคลายเมื่อมาเที่ยวชม	0.0	1.0	2.3	6.8	90	4.86	0.48	มากที่สุด
9. การคงอยู่ของต้นไม้มรดกจะส่งผลดีต่อการท่องเที่ยวในชุมชน	1.0	0.3	1.9	0.6	96.1	4.91	0.51	มากที่สุด
10. ต้นไม้มรดกส่งผลดีต่อการสร้างรายได้แก่ชุมชน	1.6	1.6	11.3	36.5	49	4.30	0.85	มาก
11. ชุมชนจะได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมหากมีการดูแลต้นไม้	0.6	0.6	4.2	37.7	56.8	4.49	0.67	มาก

ตารางที่ 3 ระดับการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

การเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก	ร้อยละระดับการเห็นคุณค่า (n=310)					$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ปานกลาง	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
12. ต้นไม้ใหญ่อื่นๆ ก็มีคุณค่าเช่นเดียวกับไม้มรดก ควรค่าแก่การฟื้นฟู และดูแลรักษา	0.0	0.3	3.5	3.5	92.6	4.88	0.44	มากที่สุด
รวมระดับการเห็นคุณค่า						4.66	0.65	มากที่สุด

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก

3.1 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล การนำเสนอส่วนนี้เป็นการทดสอบสมมติฐานการวิจัย การมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกของประชาชนน่าจะมี ความแตกต่างกันตามรุ่นวัย ภูมิสำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระดับการศึกษา และอาชีพ ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้วยสถิติ F-test พบว่า จากตัวแปรส่วนบุคคลทั้งหมด 5 ตัว มีเพียง 2 ตัวแปรเท่านั้นที่ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม กับ ภายในกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ($F = 6.773$, $Sig. = 0.001$) และ การประกอบอาชีพ ($F = 6.340$, $Sig. = 0.002$) ซึ่งหมายความว่า มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกอย่างน้อย 1 คู่ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ การอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลานานย่อมมีความผูกพัน และรู้สึกมีส่วนร่วมในการรักษา และดูแลสิ่งที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมมากด้วย ซึ่งรวมถึงต้นไม้มรดก นอกจากนี้ การประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติ เช่น เกษตรกร ซึ่งต้องพึ่งพาธรรมชาติในกระบวนการผลิตอาจทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลต้นไม้มรดกมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

รุ่นวัย (Generation)	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	98.180	2	49.090	2.349	0.097
Within Groups	6415.655	307	20.898		
Total	6513.835	309			
ภูมิสำเนา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	63.179	2	31.589	1.503	0.224
Within Groups	6450.657	307	21.012		
Total	6513.835	309			
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	275.275	2	137.637	6.773	0.001
Within Groups	6238.561	307	20.321		
Total	6513.835	309			

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้รดกจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

การประกอบอาชีพ	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	258.366	2	129.183	6.340	0.002
Within Groups	6255.469	307	20.376		
Total	6513.835	309			

สำหรับผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ด้วยสถิติ LSD พบว่า คู่ที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้รดกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 2 คู่ ได้แก่ คู่ที่ 1 คือ ระยะเวลา 1 - 29 ปี กับ 30 - 59 ปี โดยมีผลต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.89 (Sig.= 0.007) และคู่ที่ 2 คือ ระยะเวลา 1 - 29 ปี กับ 60 ปีขึ้นไป โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 (Sig.= 0.000) ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่า ยิ่งอาศัยอยู่ในชุมชนนานขึ้น ก็ยังมีคะแนนการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้รดกมากขึ้นด้วย ซึ่งเหตุผลหนึ่งก็อาจเนื่องมาจากความผูกพันกับชุมชน และความรู้และประสบการณ์ที่มากขึ้นในการดูแลต้นไม้รดกสำหรับตัวแปรการประกอบอาชีพ พบว่า คู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่คู่อาชีพภาคการเกษตรกับนอกภาคการเกษตร โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.02 (Sig.= 0.000) อาชีพภาคการเกษตรเป็นอาชีพที่มีอิสระ และยังพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการผลิตมากกว่าอาชีพนอกภาคการเกษตร ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุให้ผลต่างค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้รดกของทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้รดกจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลด้วยสถิติ LSD

ระยะเวลา ที่อาศัยในชุมชน (I)	ระยะเวลา ที่อาศัยในชุมชน (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1 - 29 ปี (Mean=18.43)	30 - 59 ปี (Mean=20.32)	-1.896	0.704	0.007
	60 ปีขึ้นไป (Mean=21.31)	-2.880	0.784	0.000
30 - 59 ปี (Mean=20.32)	60 ปีขึ้นไป (Mean=21.31)	-0.984	0.598	0.101
ไม่ได้ประกอบอาชีพ (Mean=20.52)	ภาคการเกษตร (Mean=21.36)	-0.840	0.742	0.259
	นอกภาคการเกษตร (Mean=19.34)	1.180	0.710	0.098
ภาคการเกษตร (Mean=21.36)	นอกภาคการเกษตร (Mean=19.34)	2.020	0.572	0.000

3.2 การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าต้นไม้รดกจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล การทดสอบสมมติฐานการวิจัย การเห็นคุณค่าต้นไม้รดกของประชาชนน่าจะมีความแตกต่างกันตามรุ่นวัย ภูมิลำเนา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ค่าสถิติ

F-test มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. < 0.05) มีเพียง 1 ตัวแปร คือ ภูมิลำเนา กล่าวคือ มีอย่างน้อย 1 คู่ที่ค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าต้นไม้มีรตกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การมีภูมิลำเนาเกิดในชุมชนจะทำให้มีโอกาสพบเจอต้นไม้มีรตกตั้งแต่เด็ก และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชุมชนมากกว่า ซึ่งส่งผลให้การเห็นคุณค่าต้นไม้มีรตกมากกว่าผู้ที่ไม่มีภูมิลำเนาเกิดในชุมชน สำหรับตัวแปรอื่น ๆ อีก 4 ตัวแปร ได้แก่ รุ่นวัย ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่า ค่า Sig. > 0.05 กล่าวคือ ตัวแปรเหล่านี้ไม่มีผลต่อการเห็นคุณค่าต้นไม้มีรตก ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการเห็นคุณค่าต้นไม้มีรตกจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

รุ่นวัย (Generation)	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	32.806	2	16.403	0.624	0.536
Within Groups	8064.229	307	26.268		
Total	8097.035	309			
ภูมิลำเนา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	188.127	2	94.063	3.651	0.027
Within Groups	7908.909	307	25.762		
Total	8097.035	309			
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	74.016	2	37.008	1.416	0.244
Within Groups	8023.020	307	26.134		
Total	8097.035	309			
ระดับการศึกษา	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	54.760	2	27.380	1.039	0.355
Within Groups	7983.623	303	26.349		
Total	8038.382	305			
อาชีพ	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	62.315	2	31.158	1.191	0.305
Within Groups	8034.720	307	26.172		
Total	8097.035	309			

สำหรับผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของตัวแปรภูมิลำเนาด้วยสถิติ LSD ตารางที่ 7 พบว่า คู่ที่มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ คู่ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด กับ ผู้ย้ายมาจากจังหวัดอื่น โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43 (Sig.= 0.017) 05 การมีภูมิลำเนาเกิดในชุมชนจะทำให้พบเจอกับต้นไม้มีรตกในทุกช่วงวัยของชีวิต ตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ ซึ่งสร้างโอกาสการเรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ต้นไม้มีรตกมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุให้ผู้ที่ย้ายมาอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด มีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าต้นไม้มีรตกแตกต่างจากผู้ย้ายมาจากจังหวัดอื่น

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลด้วย LSD

ภูมิสำเนา (I)	ภูมิสำเนา (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด (Mean=56.21)	ย้ายมาจากตำบลหรืออำเภออื่นในพิษณุโลก (Mean=54.70)	1.508	1.027	0.143
	ย้ายมาจากจังหวัดอื่น (Mean=53.79)	2.426	1.010	0.017
ย้ายมาจากตำบลหรืออำเภออื่นในพิษณุโลก (Mean=54.70)	ย้ายมาจากจังหวัดอื่น (Mean=53.79)	0.918	1.369	0.503

4. ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกของประชาชน การจัดลำดับข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกของประชาชน ได้พิจารณาจากผลรวมของค่าร้อยละในช่องมากกับมากที่สุดเท่านั้น เพราะสะท้อนถึงความชัดเจนของข้อเสนอแนะที่มากกว่าระดับอื่น สำหรับผลการจัดลำดับข้อเสนอแนะ 3 อันดับแรกจากทั้งหมด 11 ข้อ พบว่า ข้อที่มีผลรวมร้อยละสูงที่สุดอันดับที่ 1 คือ ข้อ 9 ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น อันดับที่ 2 ได้แก่ ข้อ 5 จัดทำป้ายบอกตำแหน่งที่ตั้ง และอันดับที่ 3 ได้แก่ ข้อ 8 ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับ ข้อเสนอแนะที่ได้อันดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าการสืบทอดความรู้และวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งคนส่วนใหญ่ตระหนักรู้ร่วมกัน และต้องการให้ดำเนินโครงการสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อการอนุรักษ์ต้นไม้มรดก สำหรับข้อที่ได้ลำดับสุดท้าย คือ ข้อ 3 บำรุงรักษาพื้นที่กันอาณาเขตที่โปร่งโล่ง ข้อเสนอแนะข้อนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดการ ดูแล อนุรักษ์อาณาบริเวณต้นไม้มรดกของชุมชน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดก	ร้อยละระดับความคิดเห็น (n=310)					ผลรวม	ลำดับที่
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
1. ฟื้นฟูต้นไม้ ตัดแต่งกิ่ง ฟื้นฟูดินและระบายน้ำ	0.3	1.0	8.7	23.5	66.5	90.0	4
2. ตรวจสอบสุขภาพต้นไม้มรดกประจำปีทุกปีโดย	0.6	0.6	18.4	22.6	57.7	80.3	9
3. บำรุงรักษาพื้นที่กันอาณาเขตที่โปร่งโล่ง	53.9	2.3	6.5	33.5	3.9	37.4	11
4. เพาะและขยายพันธุ์ต้นไม้	1.0	0.0	32.9	21.6	44.5	66.1	10
5. จัดทำป้ายบอกตำแหน่งที่ตั้ง หรือบอกทาง	0.0	0.3	6.8	4.2	88.7	92.9	2
6. สำรวจไม้ใหญ่อื่นๆ ในพื้นที่เพิ่มเติม	1.3	2.6	9.7	13.5	72.9	86.4	6
7. ให้คณะกรรมการชุมชนมีหน้าที่ดูแลต้นไม้	1.0	1.3	11	17.1	69.7	86.8	5
8. ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	0.3	0.6	7.7	2.6	88.7	91.3	3
9. ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น	0.3	1.0	4.2	29.7	64.8	94.5	1
10. จัดทำโปสเตอร์หรือของที่ระลึกที่เกี่ยวกับต้นไม้	2.6	0.6	11.6	33.5	51.6	85.1	7

ตารางที่ 8 ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดกของประชาชนในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (ต่อ)

ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดก	ร้อยละระดับความคิดเห็น (n=310)					ผลรวม	ลำดับที่
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด		
11. จัดโครงการผ้าป่าหรือกองทุนเพื่ออนุรักษ์ต้นไม้	3.2	1.6	11.6	3.9	79.7	83.6	8

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกและการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชน พบประเด็นที่สำคัญ คือ ระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกและการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบในครั้งนี้ทำให้ทราบแนวโน้มของพฤติกรรมการมีส่วนร่วม และความรู้สึกรักใคร่ของคนในพื้นที่เห็นถึงประโยชน์จากต้นไม้มรดกในด้านวัฒนธรรม ต้นไม้มรดกไม่ได้เป็นเพียงพืชพรรณธรรมดา แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงคนในชุมชนเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ประชาชนยังยึดมั่นกับคำสอนพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับความเมตตาต่อทุกสรรพสิ่ง และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนมาจากการมีส่วนร่วมในการบวชต้นไม้ สอดคล้องกับงานของมูลนิธิสืบนาคะเสถียร (2565) ที่อธิบายถึงพิธีบวชป่า เป็นการผสมผสานความเชื่อทางศาสนากับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ต้องอาศัยการร่วมมือกันของคนในชุมชน พิธีบวชป่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างการตระหนักและปลูกจิตสำนึกต่อเรื่องการอนุรักษ์ให้แก่คนในชุมชนด้วย ยิ่งไปกว่านั้น การเข้าใจในประเด็นนี้ยังแสดงถึงจุดแข็งของคนในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำโครงการพัฒนา หรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของหน่วยงานได้ในอนาคต เช่น เทศบาลตำบลนครไทย องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก เป็นต้น

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก และการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกของประชาชน พบประเด็นที่สำคัญ คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิดมีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกสูงกว่ากลุ่มที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่น สาเหตุหนึ่งก็เพราะว่าคนที่เกิดในชุมชนจะทำให้มีโอกาสพบเจอต้นไม้มรดกตั้งแต่วัยเด็ก วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุ ซึ่งสร้างโอกาสการเรียนรู้และมีส่วนร่วมกับชุมชนในการทำกิจกรรมอนุรักษ์ต้นไม้มรดกมากขึ้นด้วย ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุให้ผู้ที่ย้ายมาอาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด มีค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกแตกต่างจากผู้ย้ายมาจากจังหวัดอื่น สอดคล้องกับงานของ Koufman (1949) ที่อธิบายว่า ระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษาครั้งนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าการปลูกฝังค่านิยมต้องใช้เวลานาน จึงจะกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกให้ความสำคัญ และความเต็มใจแสดงพฤติกรรมการดูแลต้นไม้มรดก สอดคล้องกับงานของสุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) ที่สรุปว่า การปลูกฝังค่านิยมของประชาชนต้องอาศัยเวลา ค่านิยม เป็นเครื่องชี้วัดตนเอง

ให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ และดูแลต้นไม้รดกอย่างแท้จริง การสร้างการมีส่วนร่วมควรให้ความสำคัญกับกลุ่มคนที่ย้ายมาจากพื้นที่อื่นควบคู่ไปกับคนที่เกิดในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของต้นไม้รดก

3. การศึกษาข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้รดกของประชาชน พบประเด็นที่สำคัญ คือ ประชาชนให้ความสำคัญกับข้อเสนอแนะที่ว่า ควรให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า คนในพื้นที่ต้องการให้บุตร หลานหรือคนรุ่นใหม่มีความรู้เกี่ยวกับต้นไม้รดก ซึ่งจะช่วยให้คนรุ่นใหม่สืบทอดการอนุรักษ์ต้นไม้รดกต่อไปในอนาคต เนื่องจากทั้งต้นจำปาขาวและต้นยางนามีความผูกพันต่อชุมชน มีคุณค่าในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่บันทึกและถ่ายทอดเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของชุมชน สอดคล้องกับงานขององค์การยูเนสโก (2565) ที่มีข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการมรดกอย่างยั่งยืน โดยเสนอแนวทางการสร้างศักยภาพของชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนให้สามารถมีส่วนร่วมในการจัดการมรดกอย่างยั่งยืนได้ และงานของจิตติมา ญาณะวงษา และมานูญญ์ สุศิธา (2560) ได้เสนอให้ใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ถ่ายทอดสู่เยาวชน เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้เยาวชนรักและภูมิใจในท้องถิ่นของตน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 อธิบายได้ดังนี้

1. ความเชื่อทางศาสนา การบวชต้นไม้เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและมีส่วนรวมในการดูแลต้นไม้รดก
2. คนที่เกิดและเติบโตในชุมชนจะมีโอกาสเรียนรู้และมีส่วนร่วมทำกิจกรรมดูแลต้นไม้รดกมากกว่ากลุ่มคนที่ย้ายมาจากที่อื่น ดังนั้นการสร้างการมีส่วนร่วมควรให้ความสำคัญกับกลุ่มคนที่ย้ายมาจากที่อื่นควบคู่ไปกับคนที่เกิดในชุมชน

3. การดูแลต้นไม้มรดกควรให้เยาวชนได้มีส่วนร่วม เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก เห็นคุณค่าของต้นไม้มรดก ดังภาพที่ 2

ผลการศึกษารูปได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดก พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 1 การเข้าร่วมงานบวชต้นไม้ หรือการปลูกต้นไม้ สำหรับการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดก พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีระดับการเห็นคุณค่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดอันดับแรก ได้แก่ ข้อที่ 4 ต้นไม้มรดกก่อให้เกิดการสืบทอดเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกจำแนกตามตัวแปรอิสระ พบว่า คะแนนการมีส่วนร่วมดูแลต้นไม้มรดกมีความแตกต่างกันตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนมี 2 คู่ คือ 1 - 29 ปี กับ 30-59 ปี และ คู่ 1-29 ปี กับ 60 ปีขึ้นไป สำหรับ คู่การประกอบอาชีพมี 1 คู่ ได้แก่ คู่อาชีพภาคการเกษตร กับ อาชีพนอกภาคการเกษตร ผลการเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกจำแนกตามตัวแปรอิสระ พบว่า คะแนนการเห็นคุณค่าต้นไม้มรดกมีความแตกต่างกันตามภูมิลำเนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ คู่อาศัยอยู่ในชุมชนตั้งแต่เกิด กับ ย้ายมาจากจังหวัดอื่น

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ต้นไม้มรดก พบว่า จากข้อเสนอแนะทั้งหมด 11 ข้อ ข้อที่ประชาชนเห็นด้วยในระดับมาก-มากที่สุดขึ้นไป อันดับที่ 1 ได้แก่ ให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น อันดับที่ 2 ได้แก่ จัดทำป้ายบอกตำแหน่งที่ตั้ง อันดับที่ 3 ได้แก่ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่วางแผน กำหนดกิจกรรมการดูแลต้นไม้มรดก และเชิญชวนให้กลุ่มคนที่ย้ายมาจากพื้นที่อื่น ผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร ภาคธุรกิจเอกชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการดูแลรักษาต้นไม้มรดกกับชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก ควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดงานบวชต้นไม้ของชุมชน ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่ช่วยสร้างความตระหนักเห็นคุณค่าและมีส่วนรวมในการดูแลต้นไม้มรดกของชุมชน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จัดกิจกรรมดูแลต้นไม้มรดก โดยให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมเรียนรู้ เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนัก เห็นคุณค่าของต้นไม้มรดก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของชุมชนที่ตั้งของต้นไม้มรดกเพื่อการจัดทำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กวิธร เสถียร และคณะ. (2566). ยางนาและจำปาขาว: สถานภาพและแนวทางอนุรักษ์ รุกขมรดก กรณีศึกษา อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(2), 175-208.
- จิตติมา ญาณะวงษา และมานูญณ์ สุคิตา. (2560). การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสารภี อำเภอสาร์ภี จังหวัดเชียงใหม่: ต้นยางนาและถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 11(1), 296-308.
- เทศบาลตำบลนครไทย. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565)*. พิษณุโลก: เทศบาลตำบลนครไทย.
- บรรจง สมบูรณ์ชัย และคณะ. (2561). การฟื้นฟูต้นยางนา ในเขตเทศบาลตำบลยางน่อง เพื่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บุญวงศ์ ไทยอุดสำหิ และคณะ. (2550). *ไม้ยางนา จากป่าสู่วัง*. กรุงเทพฯ: สำนักพระราชวัง.
- พัชรา คงสุผล. (2561). ถอดบทเรียนโรงเรียนต้นไม้. *วารสารสาระศาสตร์*, 1(4), 571-584.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2565). *พิธีบวชป่า การผสานความเชื่อทางศาสนากับการอนุรักษ์ธรรมชาติ*. สืบค้น 13 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/X7I5y>
- สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2547). *ปฏิรูปการศึกษาในสังคมไทยชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2567, จาก <http://www:midnightuniv.org /midnight2545/document9562.html>
- องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561-2565)*. พิษณุโลก: องค์การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม.
- องค์การยูเนสโก. (2565). *ข้อเสนอทางนโยบาย ชุมชนชาติพันธุ์และการจัดการมรดกอย่างยั่งยืนในประเทศไทย*. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://shorturl.asia/Payk4>
- Koufman, H. F. (1949). *Participation Organized Activities in Selected Kentucky Localities*. Kentucky: Lexington.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

